

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK KAR
CIVILISZTIKAI TANSZÉK

OPUSCULA CIVILIA

Barta Judit

Az állami támogatás szerepe és átmeneti szabályozása, valamint a magyar intézkedések a koronavírus-járvány okozta válsághelyzetben

BARTA Judit*

Az állami támogatás szerepe és átmeneti szabályozása, valamint a magyar intézkedések a koronavírus-járvány okozta válsághelyzetben

1. Bevezető

A koronavírus-járvány rövid idő alatt okozott gazdasági recessziót és ezzel társadalmi krízist. Az EU és a tagállamok is igyekeztek különféle eszközökkel enyhíteni a válság hatásait, melyek egyike az állami támogatás. Azonban az állami támogatás, figyelemmel az uniós szabályozásra, csak korlátozottan bevethető megoldás, mert potenciálisan torzíthatja a gazdasági versenyt, például előnyhöz juttathat vállalkozásokat mások hátrányára. Ugyanakkor az állami támogatások szükségessége bizonyos területeken¹, esetkörökben², illetve helyzetekben nem vitatható el. Legutóbb a 2008-as gazdasági világválság mutatott rá arra, hogy kritikus helyzetekben az állami támogatásnak gazdaságindító vagy -élénkítő, munkahelymegőrző hatása lehet, szerepe ilyenkor felértékelődik.³

Az állami támogatások kontrolljának és ellenőrzésének célja általában annak biztosítása, hogy az állami források ne szorítsák ki a magánberuházásokat, és az egységes piacon egyenlő versenyfeltételek legyenek, ugyanakkor a korlátozott állami támogatásokból maximalizálhatóak legyenek a környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági előnyök úgy, hogy az államra, az iparra és a fogyasztókra csak minimális költség háruljon.⁴

Jelen tanulmány azt kívánja bemutatni, hogy a koronavírus okozta válság hatásainak mérséklése érdekében mely állami támogatási szabályok kapnak jelentőséget, továbbá milyen átmeneti részletszabályokat vezettek be, és Magyarország milyen állami intézkedéseket hozott, élve ezekkel a lehetőségekkel. A tanulmány nem kíván kitérni az ideiglenes eljárási és monitoring szabályokra.

* Habilitált egyetemi docens, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék; tanszékvezető habilitált egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Kereskedelmi Jogi Intézeti Tanszék.

¹ Például kockázati tőkebefektetések, kutatás-fejlesztés, infrastruktúra-fejlesztés.

² A témával bővebben foglalkozik HARGITAI Eszter: Állami támogatások Magyarországon az uniós versenypolitika tükrében című PhD dolgozatában. Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest, 2003. 33-50.

³ Lásd erről részletesen STAVICZKY Péter (2010): A pénzügyi és gazdasági válság leküzdése érdekében a pénzügyi ágazatra vonatkozó ideiglenes állami támogatási szabályok. *Állami Támogatások Joga*, 2010/2. 3–20. http://www.atj.versenyjog.com/images/2010/2010_2.pdf, (2020. 08. 31.)

⁴ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, 2019. évi jelentés a versenypolitikáról.

2. Az állami támogatás fogalma, az alapvető uniós szabályok

Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 107. cikk (1) bekezdése szerint *a belső piaccal összeegyeztethetetlen* a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.

Figyelemmel azonban arra, hogy nem általában az állami támogatás, hanem a belső piaccal összeegyeztethetetlen támogatás a tiltott, a cikkely (2) és (3) bekezdése, a könnyebb kezelhetőség érdekében, eleve meghatároz olyan esetköröket, amelyek az összeegyeztethetlenség alól kivételt képeznek. A (2) bekezdés azokat a kivételeket sorolja fel, amikor a támogatás *a belső piaccal összeegyeztethető*:

- a) a magánszemély fogyasztóknak nyújtott szociális jellegű támogatás, feltéve, hogy azt a termék származásán alapuló megkülönböztetés nélkül nyújtják;
- b) *a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatás*;
- c) a Németországi Szövetségi Köztársaság Németország felosztása által érintett egyes területei gazdaságának nyújtott támogatás, amennyiben a támogatásra a felosztásból eredő gazdasági hátrányok ellensúlyozásához szükség van. Öt évvel a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követően e pontot a Tanács a Bizottság javaslata alapján elfogadott határozattal hatályon kívül helyezheti.

A (3) bekezdés *a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető* támogatásokat sorolja:

- a) az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság, valamint a 349. cikkben említett térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ezek strukturális, gazdasági és társadalmi helyzetére tekintettel;
- b) valamely közös európai érdeket szolgáló fontos projekt megvalósításának előmozdítására vagy *egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére nyújtott támogatás*;
- c) az egyes gazdasági tevékenységek vagy gazdasági területek fejlődését előmozdító támogatás, amennyiben az ilyen támogatás nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben;
- d) a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatás, ha az az Unión belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben;

e) a támogatás olyan egyéb fajtái, amelyeket a Tanács a Bizottság javaslata alapján hozott határozatával határoz meg.

A kivételek tehát két csoportba sorolhatók. „Az EUMSZ. 107. cikk (2) bekezdése szerinti kivételek a belső piaccal összeegyeztethetők, vagyis ezek tekintetében a Bizottságnak az EUMSZ.-ben foglalt feltételek fennállásának ellenőrzése mellett nincsen érdemi mérlegelési joga. Az EUMSZ. 107. cikk (3) bekezdése szerinti támogatások pedig a belső piaccal összeegyeztethetőnek tekinthetők. A feltételes mód azt jelenti, hogy e támogatások esetében a Bizottság mérlegelési jogkörébe tartozik az összeegyeztethetőség megállapítása, az nem automatikus”.⁵

Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeket kimerítő állami támogatást a 108. cikk (3) bekezdése értelmében be kell jelenteni a Bizottságnak, amely megvizsgálja, hogy az állami támogatás összeegyeztethető-e a belső piaccal. Az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése alapján a Bizottságot előzetesen tájékoztatni kell minden támogatás nyújtására és módosítására irányuló szándékról. Ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a támogatás nem egyeztethető össze a belső piaccal, haladéktalanul megindítja eljárását. Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett tagállam a tervezett intézkedéseket nem hajthatja végre. A 108. cikk (2) bekezdése szerint a Bizottság először felhívja az érintett feleket észrevételeik megtételére, majd ezt követően teszi meg megállapítását. Ha valóban arra a következtetésre jut, hogy egy állam által vagy állami forrásból nyújtott támogatás a 107. cikk értelmében nem egyeztethető össze a belső piaccal, vagy, hogy az ilyen támogatást visszaélészerűen használják fel, határoz arról, hogy az érintett állam köteles a Bizottság által kitűzött határidőn belül a támogatást megszüntetni vagy módosítani.

Ha az érintett állam a kitűzött határidőn belül nem tesz eleget ennek a határozatnak, a Bizottság vagy bármely érdekelt állam közvetlenül az Európai Unió Bíróságához (a továbbiakban: Bíróság) fordulhat.

Az EUMSZ 108. cikk (4) bekezdése felhatalmazza a Bizottságot arra, hogy rendeleteket fogadjon el az állami támogatások azon csoportjaira vonatkozóan, amelyeket a Tanács az EUMSZ 109. cikk alapján a bejelentési kötelezettség alól mentesíthetőnek ítelt.

„A felhatalmazás alapján a Bizottság 1998 óta fogad el különböző csoportmentességi rendeleteket [...]. A csoportmentességi rendeletek lényege, hogy a főszabályként kötelező előzetes engedélyeztetéstől a Bizottság egyes, előre meghatározott esetekben eltekint, és

⁵ STAVICZKY Péter (2018): A támogatások összeegyeztethetősége és az EUMSZ. egyéb rendelkezései. In: NYIKOS Györgyi (szerk): *Állami támogatások*. Dialóg Campus, Budapest. 218.

lehetővé teszi a tagállamoknak a támogatás nyújtását bizottsági határozat nélkül a Bizottság utólagos tájékoztatása mellett.”⁶

Az állami támogatási szabályozás korszerűsítésére vonatkozó kezdeményezés⁷ részeként 2014-ben elfogadott általános csoportmentességi rendelet⁸ lehetővé teszi, hogy a tagállamok az állami támogatási intézkedések széles körét hajtsák végre előzetes bizottsági jóváhagyás nélkül. A Bizottság 2017-ben kiterjesztette e rendelet hatályát a kikötőkre és repülőterekre is. Az intézkedések számos további egyszerűsítéssel jártak együtt, például a Bizottság a kulturális projektek esetében csak a nagyobb összegű támogatással járó, jelentősebb állami támogatási ügyeket vizsgálja meg.⁹

„Az 1990-es évek végétől fokozatosan erősödő bizottsági jogalkotás, majd annak modernizációja eredményeként az új támogatási intézkedések 96%-a ma már a közvetlenül alkalmazandó és közvetlenül hatályos rendeleteken keresztül a belső piaccal összeegyeztethetővé válik.”¹⁰ Összességében a Bizottság így az állami támogatások ellenőrzésével kapcsolatos erőfeszítéseit ma már azokra a jelentős ügyekre összpontosítja, melyek lényeges hatást gyakorolnak az egységes piacon belüli versenyre.

Az állami támogatások szabályozásának korszerűsítése körében került sor az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése által szabályozott állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény kiadására is.¹¹ A közlemény pontosítani kívánja az állami támogatáshoz kapcsolódó főbb fogalmakat, hogy ezáltal Unió-szerte elősegítse annak egyszerűbb, átláthatóbb és következetesebb alkalmazását.

⁶ NYIKOS Györgyi (2018): Az állami támogatási jog általános felépítése. In: NYIKOS Györgyi (szerk): *Állami támogatások*. Dialóg Campus, Budapest. 25.

⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az állami támogatások uniós szabályozásának korszerűsítése. (COM(2012) 209 final, 2012.5.8.)

Az állami támogatások uniós szabályozásának korszerűsítéséről (State Aid Modernisation, SAM) szóló közleményével a Bizottság kezdeményezte az állami támogatási szabályok szélesebb körű felülvizsgálatát. A korszerűsítés fő célkitűzései a következők: i. fenntartható, intelligens és inkluzív növekedés megvalósítása a belső verseny piacon, ugyanakkor hozzájárulás a közpénzek hatékonyabb felhasználására irányuló tagállami erőfeszítésekhez; ii. a támogatási intézkedések Bizottság általi előzetes ellenőrzésének a belső piacot leginkább érintő ügyekre történő összpontosítása, ugyanakkor a tagállamok közötti együttműködés erősítése az állami támogatásokkal kapcsolatos végrehajtás terén; valamint iii. a szabályok egyszerűsítése és annak biztosítása, hogy világos gazdasági érvek, közös megközelítés és egyértelmű kötelezettségek alapján gyorsabban és megalapozottabban szilárdabb döntéseket lehessen hozni.

⁸ A Bizottság 651/2014/EU rendelete (2014. június 17.) a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról.

⁹ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, 2017. évi jelentés a versenypolitikáról.

¹⁰ PAPP Mónika: Hová tartunk? Az Európai Unió állami támogatási jogának modernizációja. *Állam- és Jogtudomány*, 2018/4. 38. <https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018-04-Papp.pdf>, (2020. 08. 31.)

¹¹ (2016/C 262/01).

A közlemény, figyelemmel a bírósági gyakorlatra, egyes kérdésekben egyértelműsíteni kíván az egységes értelmezés érdekében. A közleményből érdemes néhány dolgot magyarázatként kiemelni:

Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében megállapított kritériumok kumulatív jellegűek, azaz az alábbi feltételek mindegyikének teljesülnie kell ahhoz, hogy az intézkedés állami támogatásnak minősüljön:

- a) a kedvezményezett a Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése értelmében vállalkozás;
- b) az intézkedést állami forrásból finanszírozzák és az államnak tulajdonítható;
- c) az intézkedés gazdasági előnyt nyújt;
- d) ez az előny szelektív;
- e) az intézkedés torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, és érintheti a tagállamok közötti kereskedelmet.¹²

A Bíróság több ízben is következetesen olyan jogalanyokként határozta meg a vállalkozásokat, amelyek – jogállásuktól és finanszírozásuk módjától függetlenül – gazdasági tevékenységet folytatnak. Egy adott jogalany vállalkozásként történő besorolása ennél fogva kizárólag a tevékenységének jellege alapján történik. A jogalany nemzeti jog szerinti jogállása nem meghatározó, például ha egy jogalany a nemzeti jog értelmében egyesület vagy sportklub, az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében mindazonáltal vállalkozásnak minősülhet, ha végez gazdasági tevékenységet. Ugyanez vonatkozik a hivatalosan a közigazgatás részét képező jogalanyokra. Az egyetlen figyelembe veendő szempont az, hogy végez-e gazdasági tevékenységet. A Bíróság következetes ítélkezési gyakorlata szerint bármely tevékenység, amelynek keretében valamely piacon árukat és szolgáltatásokat kínálnak, gazdasági tevékenységnek minősül.

A Bizottságnak ezért először mindig azt kell meghatároznia, hogy ki lesz a vizsgált intézkedés kedvezményezettje, és az vállalkozásnak minősül-e.

¹² Az a támogatás, amely e kritériumokat nem meríti ki, nem minősül közösségi értelemben vett állami támogatásnak. Nem minősül állami támogatásnak pl.

„- általános, minden piaci szereplőre egyformán érvényes intézkedés;

- a piaci magánbefektető elvének megfelelő állami intézkedés (az adott intézkedés nem minősül támogatásnak, amennyiben egy, a rendes piaci körülmények között működő, rövid-, maximum középtávon csak a profitmaximalizálás céljától vezérelt piaci befektető is megtette volna ezt az intézkedést);

- szociális támogatás.”

COGOI Márk (2016): *Az állami támogatások versenyjogi szabályozása az Európai Unióban*. Jogi Fórum publikáció, Debrecen, 2016. december. 6.

https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/cogoi_mark_az_allami_tamogatások_versenyjogi_szabalyozasa_az_euban%5bjogi_forum%5d.pdf, (2020. 08. 31.)

Ahhoz, hogy egy intézkedés közösségi értelemben vett állami támogatásnak minősüljön, a szóban forgó intézkedést állami forrásokból kell finanszírozni, és az intézkedés odaítélésére irányuló döntésnek az államnak betudhatónak kell lennie.

Az állami intézkedések akkor tartoznak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá, ha „bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk termelését” előnyben részesítik. Ennek alapján az állami támogatás fogalma csak a vállalkozásokat előnyben részesítő olyan intézkedésekre terjed ki, amelyek szelektíven juttatják előnyhöz e vállalkozásokat.

Az előny olyan gazdasági előny, amelyet egy adott vállalkozás rendes piaci körülmények között – azaz állami beavatkozás nélkül – nem szerzett volna meg. Csak az intézkedésnek az adott vállalkozásra gyakorolt hatása releváns, az állami beavatkozás oka és célja azonban nem.

Meg kell vizsgálni azt is, hogy az intézkedés torzítja-e a versenyt, vagy fenyeget-e a verseny torzításával, továbbá azt, hogy lehet-e hatással a tagállamok közötti kereskedelemre. Az állam által nyújtott intézkedés akkor tekinthető úgy, hogy torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, ha feltehetően javítja a kedvezményezett más versenytárs vállalkozásokkal szembeni versenypozícióját. Feltételezhető, hogy fennáll az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése szerinti versenytorzulás, amikor az állam pénzügyi előnyt biztosít egy olyan liberalizált ágazat valamely vállalkozásának, ahol verseny zajlik vagy verseny alakulhatna ki. Elegendő, ha a támogatás kedvezményezettje a verseny számára nyitott piacon más vállalkozásokkal verseng.

A nyújtott állami támogatás jogszerűnek tekinthető, ha az megfelelő, szükséges, valamint arányos, és nem fejt ki jogtalan negatív hatást a tagállamok közötti versenyre és kereskedelemre.

3. A koronavírus-járvány által okozott válság következményeit enyhítő állami támogatásokra vonatkozó átmeneti uniós szabályozás

A Bizottság a 2020. március 20-i, „Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret a gazdaságnak a jelenlegi COVID-19-járvánnyal összefüggésben való támogatása céljából” címmel kiadott *Közleményében* (a továbbiakban: Közlemény) foglalkozott először a járvány okozta pénzügyi és likviditási nehézségek elleni fellépés és az állami támogatások vonatkozásaival.¹³ A járvány következtében előállott válsághatások a Közlemény többszöri

¹³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Beruházási Banknak és az eurócsoporthoz – A Covid19-járvány nyomán hozott koordinált gazdasági válaszintézkedések, COM(2020) 112 final, 2020.3.13.

módosítását tették szükségessé. A Bizottság 2020. április 3-án¹⁴, május 8-án¹⁵, majd június 29-én¹⁶ – harmadik alkalommal – is módosította a Közleményt. A továbbiakban a Közlemény változásokkal egységes szerkezetbe foglalt változatának főbb szabályait ismertetjük.

A Közlemény hangsúlyozza, hogy a járvány jelentős megrázkódtatást okoz a világgazdaság és az uniós gazdaságok számára is, és a kedvezőtlen gazdasági hatások mérséklése érdekében kritikus fontosságú, hogy a tagállamok és az uniós intézmények összehangolt gazdasági válaszingykedéseket tegyenek. A járvány okozta krízis különböző csatornákon keresztül fejt ki hatását a gazdaságra. Idetartozik az ellátási láncok megszakadása miatt bekövetkezett kínálati sokk, az alacsonyabb fogyasztói kereslet okozta keresleti sokk, a bizonytalanság befektetési tervekre gyakorolt negatív hatása és a likviditási nehézségek vállalkozásokra gyakorolt hatása. A járványügyi intézkedések azonnali hatást gyakorolnak mind a keresletre, mind a kínálatra, és a vállalkozásokat, valamint a munkavállalókat egyaránt sújtják, különösen az egészségügyi, az idegenforgalmi, a kulturális, a kiskereskedelmi és a közlekedési ágazatban. A mobilitásra és a kereskedelemre gyakorolt közvetlen hatásokon túl a COVID-19-járvány egyre nagyobb mértékben érinti az összes ágazatban működő vállalkozást, függetlenül azok jellegétől, és attól, hogy kis-, illetve középvállalkozásokról vagy nagyvállalatokról van-e szó. A Közlemény elsősorban a COVID-19-járvány által előidézett kivételes körülmények miatti likviditási nehézségeket hangsúlyozza, ami rövid és középtávon súlyosan érintheti számos egészséges vállalkozás és munkavállalók gazdasági helyzetét, hosszabb távon pedig akár fennmaradásukat is veszélyeztetheti. *A Közlemény ezért a likviditási nehézségek enyhítését célzó állami támogatások alkalmazását preferálja.* Célirányos állami segítségnyújtásra van szükség annak biztosítása érdekében, hogy elegendő likviditás álljon rendelkezésre a piacokon, hogy ellensúlyozni lehessen az egészséges vállalkozásokat érő károkat, és fenn lehessen tartani a gazdasági tevékenység folytonosságát a COVID-19-járvány kitörése alatt és után. A tagállamok emellett dönthetnek úgy, hogy a közlekedési és idegenforgalmi ágazat szereplőit is támogatják annak érdekében, hogy az utasok és a fogyasztók jogai védelmének, illetve az utasok és az utazók egyenlő bánásmódjának biztosítása érdekében teljesíteni lehessen a COVID-19-járvány miatti visszatérítési igényeket.

¹⁴ A Bizottság közleménye a gazdaságnak a jelenlegi COVID-19-járvánnyal összefüggésben való támogatását célzó, állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret módosításáról (2020/C 112 I/01) 2020.4.4.

¹⁵ A Bizottság közleménye a gazdaságnak a jelenlegi COVID-19-járvánnyal összefüggésben való támogatását célzó, állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret módosításáról (2020/C 164/03) 2020.5.13.

¹⁶ A Bizottság közleménye. a gazdaságnak a jelenlegi Covid19-járvánnyal összefüggésben való támogatását célzó, állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret 3. módosítása (2020/C 218/03) 2020.7.2.

A Közlemény elsősorban nem a közösségi értelemben vett állami támogatások bevetését javasolja, bár hangsúlyozza, hogy az uniós támogatásokon túl, melynek korlátozottak a keretei, nagy szükség van a tagállamok által nyújtható állami támogatásokra is.

A Közlemény sorolja is azon lehetőségeket, amelyek nem tartoznak az állami támogatások uniós ellenőrzésének hatálya alá, azaz a Bizottság bevonása nélkül is bevezethetők; ezek a bértámogatásra, a társasági adó és a hozzáadottérték-adó vagy a társadalombiztosítási járulékok fizetésének felfüggesztésére vonatkozó, *minden vállalkozásra alkalmazandó intézkedések*, illetve az érintett szolgáltatók által vissza nem térített, törölt szolgáltatások vagy jegyek miatt közvetlenül *a fogyasztóknak nyújtott pénzügyi támogatás*.

Az állami támogatások közül elsődlegesen azokat ajánlja, amelyek nem igénylik a Bizottság bevonását – ezek a csoportmentességi rendeletek hatálya alá tartozó intézkedések – és csak másodsorban azokat, melyek a Bizottság eljárásával járnak. Ennek valószínűsíthető oka a Bizottság leterheltségében keresendő.

A Közlemény nem helyettesíti, hanem kiegészíti a tagállamok rendelkezésére álló egyéb lehetőségeket az állami támogatások területén. A szabályozás ideiglenes jellegű, a válság időszakára vonatkozik.

A Közlemény meghatározza a Bizottságnak történő bejelentést igénylő, a 107. cikkely (2) és (3) bekezdésében felsorolt kivételek közül azokat, amelyekre hivatkozással lehetőség van a COVID-19-járványra tekintettel (ideiglenes) állami támogatást nyújtani. Az alábbiakat javasolja:

- Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja alapján, továbbá a megmentési és szerkezetátalakítási állami támogatásokra vonatkozó iránymutatásban foglalt további szabályok alapján azokat az állami támogatási programokat, amelyek célja a sürgős likviditási szükségletek kielégítése és a többek között a COVID-19-járvány miatt bekövetkezett vagy emiatt súlyosbodott pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozások támogatása. A Bizottság azt is hangsúlyozza, hogy a válság hatásait enyhítő, megengedett támogatási intézkedéseket meghaladóan, létfontosságú felgyorsítani a COVID-19 szempontjából releváns kutatás-fejlesztést, támogatni a COVID-19 szempontjából releváns termékek fejlesztéséhez hozzájáruló tesztelési és felskálázási infrastruktúrákat, valamint támogatni a járvány leküzdéséhez szükséges termékek előállítását. Ezeket az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja által biztosított kereteken túl, de arra hivatkozva is támogatni kell, amire a Közlemény ad lehetőséget. A Közlemény ezért meghatározza azokat a feltételeket, amelyek

mellett a Bizottság az ilyen intézkedéseket az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontjára tekintettel a belső piaccal összeegyeztethetőnek fog tekinteni.

- Az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján – *a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatás* – a tagállamok a járvány miatt különösen súlyosan érintett ágazatokban (például közlekedés, idegenforgalom, kultúra, vendéglátás és kiskereskedelem) működő vállalkozások és/vagy a járvány miatt törölt rendezvények szervezőinek kártalanítása a járvány közvetlen következményeként elszenvedett károk miatt. A tagállamok az EUMSZ 107. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján akkor is ellentételezhetik azokat a károkat, amelyeket közvetlenül a COVID-19-járvány kitörése okozott, ha az érintett vállalkozások a megmentési és szerkezetátalakítási irányutató alapján már részesültek támogatásban. A megmentési és szerkezetátalakítási irányutatóban szereplő „először és utoljára” elv nem vonatkozik tehát ezekre a támogatásokra, mivel ezekre a COVID-19-járvány miatt került sor és nem egy újabb, általában vett fizetéseképtelenségi helyzet miatt.

- Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján nyújtott állami támogatás, ha az *„egy tagállam gazdaságában bekövetkezett komoly zavar megszüntetésére”*¹⁷ irányul.¹⁸

A Közlemény kiemeli, hogy a fenti, a tiltott állami támogatások alóli kivételt megállapító rendelkezéseket megszorítóan kell értelmezni, amit a Bizottság határozatainak meghozatala során következetesen alkalmaz is.¹⁹ A Bizottságnak figyelembe kell venni különösen egyfelől az érintett tagállam gazdaságában bekövetkezett zavar jellegét és objektív súlyosságát, másfelől az annak kezelését célzó támogatás megfelelőségét, szükségességét és arányosságát, miközben tekintettel kell lenni az érintett kedvezményezett és ágazat esetlegesen rendszerszintű fontosságára és pozíciójára, valamint a tagállamok közötti versenyre és kereskedelemre kifejtett jogtalan negatív hatások elkerülésére.

A Bizottság szerint a válság kezelése során az állami támogatás indokolt, és az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján korlátozott időtartamra a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítható, ha az orvosolja a vállalkozások likviditási problémáit, és gondoskodik arról, hogy a COVID-19-járvány által okozott zavarok – különösen a kkv-k esetében – ne rendítsék meg az érintett vállalkozások életképességét.

¹⁷ Ezzel összefüggésben az uniós bíróságok megállapították, hogy a zavarnak az adott tagállam gazdaságának egészét vagy jelentős részét, és nem csupán valamelyik régióját vagy területének egyes részeit kell érintenie.

¹⁸ A 2008-as gazdasági válság idején a Bizottság először a megmentési és szerkezetátalakítási támogatásokra vonatkozó általános szabályok alkalmazása melletti állami támogatásokat fogadta el. Amikor azonban a válság elérte az egyébként életképes bankokat is, akkor szintén az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja volt az, amely alapján összeegyeztethetővé nyilvánította állami támogatásukat.

¹⁹ Lásd a Bizottság (EU) 2018/1040 határozata (2017. június 16.) a Görögország által a TRAINOSE S.A. görög vasúttársaság javára nyújtott SA.32544 (2011/C) számú állami támogatásról.

A Közlemény ezért meghatározza, hogy a Bizottság milyen összeegyeztethetőségi feltételeket fog alkalmazni az ezek alapján nyújtott állami támogatásokra. A tagállamoknak alá kell támasztaniuk, hogy az intézkedés szükséges, megfelelő és arányos ahhoz, hogy orvosolja az érintett tagállam gazdaságának súlyos zavarát. A tagállamoknak igazolniuk kell továbbá a Közleményben szereplő valamennyi feltétel teljesülését.

A Közlemény hatálya alá tartozó ideiglenes támogatási intézkedések halmozhatók egymással, illetve a de minimis rendeletek vagy az általános csoportmentességi rendeletek szerint nyújtott támogatással, amennyiben az említett rendeletek előírásait és kumulációs szabályait betartják.

Az állami támogatások számtalan formában megjelenhetnek (például kamatmentes vagy kedvezményes hitel, kezesség, adókedvezmény, beruházástámogatás)²⁰, ezért a Közlemény meghatározza, és részletszabályokkal korlátok közé szorítja²¹ az ajánlott intézkedéseket – nyilvánvalóan azokat sorolja fel, amelyek a felmerült válságjelenségeket enyhíthetik, továbbá dinamizálhatják a járvány elleni küzdelmet – az alábbiak szerint:

a) Korlátozott összegű támogatások

A Bizottság kinyilvánítja, hogy megfelelő, szükséges és célirányos megoldás lehet az ideiglenes, korlátozott összegű támogatás nyújtása a hirtelen hitelszűkével vagy akár hitelhiánnyal szembesülő vállalkozásoknak.

A Bizottság meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mindegyikének teljesülnie kell ezek belső piaccal történő összeegyeztethetőséghez, például

a) a támogatás teljes összege vállalkozásonként nem haladja meg a 800.000 eurót. A támogatás nyújtható *közvetlen támogatások, adókedvezmény vagy fizetési könnyítés formájában vagy egyéb formában, például visszafizetendő előlegek, garanciák, hitelek és saját tőke formájában;*

b) a támogatást becsült költségvetéssel rendelkező program keretében nyújtják;

c) a támogatás nem nyújtható olyan vállalkozásoknak, amelyek 2019. december 31-én (az általános csoportmentességi rendelet értelmében) már nehéz helyzetben lévőknek minősültek;²²

d) a támogatást legkésőbb 2020. december 31-ig nyújtják;

²⁰ Lásd ANGELOVICS Bence: Beruházások állami támogatása, különös tekintettel a Samsung gyár gödi egységének támogatási ügyére. *Miskolci Jogtudó*, 2020/1. 1.

²¹ A részletszabályok, mint a támogatási összegek maximalizálása, azt szolgálják, hogy a tagállamok egyforma mértékben támogassák a bajba jutott vállalkozásokat, ne legyen sem a tagállamokon belül, sem a tagállamok között támogatási verseny.

²² Kivéve azon mikro- vagy kisvállalkozások számára, amelyek 2019. december 31-én már nehéz helyzetben voltak, feltéve, hogy nem állnak a nemzeti jog szerinti kollektív fizetéseképtelenségi eljárás alatt, továbbá nem részesültek megmentési támogatásban vagy szerkezetátalakítási támogatásban.

e) a mezőgazdasági termékek feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozásoknak nyújtott támogatás feltételül elő kell írni, hogy az nem adható tovább teljesen vagy részlegesen az elsődleges termelőnek, és nem kötődhet az elsődleges termelőktől beszerzett vagy az érintett vállalkozások által forgalomba hozott termékek árához vagy mennyiségéhez.

b) Hitelgaranciák formájában nyújtott támogatás

A járvány miatt hirtelen likviditáshiánnyal küzdő vállalkozások likviditáshoz való hozzáféréseinek biztosításához megfelelő, szükséges és célzott megoldást kínálhatnak a korlátozott időtartamú és összegű állami hitelgaranciák.

c) Kedvezményes hitelkamatlábak formájában nyújtott támogatások

A hirtelen likviditáshiánnyal küzdő vállalkozások likviditáshoz való hozzáféréseinek biztosításához megfelelő, szükséges és célzott megoldást kínálhatnak a korlátozott időtartamra és összegre vonatkozó kedvezményes kamatlábak is.

d) A hitelintézeteken vagy más pénzügyi intézményeken keresztül garancia vagy hitel formájában nyújtott támogatás

A Közlemény szerint garanciák és hitelek formájában támogatás nyújtható a hirtelen likviditáshiánnyal küzdő vállalkozásoknak. Ez történhet közvetlenül vagy hitelintézeteken és más, pénzügyi közvetítőként eljáró pénzügyi intézményeken keresztül.

e) Rövid lejáratú exporthitel-biztosítás

A rövid lejáratú exporthitel-biztosításról szóló bizottsági közlemény úgy rendelkezik, hogy a piacképes kockázatok nem fedezhetők a tagállamok által támogatott exporthitel-biztosítással. A jelenlegi COVID-19-járvány nyomán, illetve miután nyilvános konzultációt folytatott a jelenleg piacképes kockázatu országokba irányuló exportra vonatkozó rövid lejáratú exporthitel-biztosítás rendelkezésre állásáról, a Bizottság megállapította, hogy általában véve nincs elegendő magánbiztosítási kapacitás a rövid lejáratú exporthitelekre, valamint hogy átmenetileg nincs fedezet a piacképes kockázatokra.

Ebben az összefüggésben a Bizottság úgy tekinti, hogy a rövid lejáratú exporthitel-biztosításról szóló közlemény mellékletében felsorolt országokba irányuló kivitelhez kapcsolódó valamennyi kereskedelmi és politikai kockázat 2020. december 31-ig ideiglenesen nem piacképes.

f) A COVID-19 szempontjából releváns kutatáshoz és fejlesztéshez nyújtott támogatás

A jelenlegi egészségügyi veszélyhelyzetből eredő válság kezelése érdekében alapvetően fontos a COVID-19 szempontjából releváns kutatás-fejlesztés elősegítése.

g) Tesztelési és felskálázási (upscaling) infrastruktúrákhoz nyújtott beruházási támogatás

Alapvetően fontos azon tesztelési és felskálázási infrastruktúrák támogatása, amelyek hozzájárulnak a COVID-19 szempontjából releváns termékek fejlesztéséhez.

A Bizottság ezért a Közleményben meghatározott feltételek teljesülése esetén a belső piaccal összeegyeztethetőnek fogja tekinteni az azon tesztelési és felskálázási infrastruktúrák kiépítéséhez vagy korszerűsítéséhez nyújtott beruházási támogatást, amelyek a tömegtermelést megelőzően az első ipari hasznosításig a COVID-19 szempontjából releváns termékek fejlesztéséhez, teszteléséhez és felskálázásához szükségesek.

h) A COVID-19 szempontjából releváns termékek előállítására irányuló beruházási támogatás

Alapvetően fontos a COVID-19 szempontjából releváns termékek előállításának elősegítése. E termékek a következők: a releváns gyógyszerek (köztük az oltóanyagok) és kezelések, valamint ezek intermedierei, hatóanyagai és alapanyagai; orvostechnikai eszközök, kórházi és orvostechnikai felszerelések (beleértve a lélegeztetőgépeket, védőruházatokat és védőeszközöket, valamint a diagnosztikai eszközöket) és a szükséges alapanyagok; fertőtlenítőszeres és köztes termékek, valamint az előállításukhoz szükséges vegyipari alapanyagok; adatgyűjtési/-feldolgozási eszközök.

i) Adó- és/vagy társadalombiztosítási járulékok elhalasztása formájában nyújtott támogatás

Az adók és/vagy a társadalombiztosítási járulékok megfizetésének elhalasztása hasznos eszköz lehet a vállalkozások (és köztük az önfoglalkoztató személyek) likviditási korlátainak csökkentésére és a munkahelyek megőrzésére. Ha az ilyen halasztások általános hatályúak, és nem részesítenek előnyben bizonyos vállalkozásokat vagy bizonyos áruk előállítását, akkor nem tartoznak az EUMSZ 107. cikke (1) bekezdésének hatálya alá. Ha azonban például bizonyos ágazatokra, régiókra vagy vállalkozástípusokra korlátozódnak, akkor az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében támogatásnak minősülnek.

j) Munkavállalók utáni bértámogatás formájában nyújtott támogatás a COVID-19-járvány alatti elbocsátások elkerülése érdekében

A tagállamok a munkahelyek megőrzése érdekében hozzájárulhatnak az olyan vállalkozások bérköltségeihez, amelyek a COVID-19-járvány miatt egyébként munkavállalókat bocsátának el, vagy az olyan önfoglalkoztatók bérrel egyenértékű jövedelméhez, akik a COVID-19-járvány nyomán elfogadott nemzeti intézkedések következtében felfüggesztették vagy korlátozták üzleti tevékenységüket. Amennyiben az ilyen támogatási programok a gazdaság egészére vonatkoznak, nem tartoznak az állami támogatások ellenőrzésére irányadó uniós szabályok hatálya alá, mivel nem szelektív jellegűek. Ha azonban ezek a programok bizonyos ágazatokra, régiókra vagy vállalkozástípusokra korlátozódnak, úgy kell tekinteni, hogy azok a vállalkozások számára szelektív előnyt nyújtanak.

Amennyiben az ilyen intézkedések állami támogatásnak minősülnek, a Bizottság azokat az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontja alapján a belső piaccal összeegyeztethetőnek fogja tekinteni, ha teljesülnek a Közleményben előírt feltételek.

k) Feltőkésítési támogatás

A Közlemény az uniós állami támogatási szabályokkal összefüggésben meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek alapján a tagállamok saját tőke és/vagy hibrid tőkeinstrumentumok formájában állami támogatást nyújthatnak a COVID-19-járvány miatt pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalkozásoknak. Cél annak biztosítása, hogy a gazdaság zavarai ne eredményezzék a COVID-19-járvány előtt életképes vállalkozások szükségtelen kivonulását a piacról. A feltőkésítések ezért nem haladhatják meg a kedvezményezett életképességének biztosításához szükséges minimumot, és nem haladhatják meg az annak eléréséhez szükséges mértéket, hogy visszaállítsák a kedvezményezett tőkestruktúráját a COVID-19-járvány előtti szintre. A nagyvállalatoknak be kell számolniuk arról, hogy a kapott támogatás hogyan támogatja tevékenységüket a zöld és digitális átálláshoz kapcsolódó uniós célkitűzésekkel – beleértve a klímasemlegesség 2050-ig történő megvalósítására irányuló uniós célkitűzést – és nemzeti kötelezettségekkel összhangban. A Közlemény a feltőkésítési támogatást csak kivételesen és a Közleményben meghatározott szigorú feltételek betartása mellett javasolja.

4. A koronavírussal kapcsolatban a Bizottság által elfogadott magyar támogatási intézkedések²³

- Az *első állami támogatáscsomagot* a Közlemény alapján Magyarország 2020 kora tavaszán indította útjára, amit a Bizottság április 8-án hagyott jóvá, az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján. Az 50 milliárd forint költségvetésű program kedvezményezettjei olyan közép- és nagyvállalatok, amelyek üzleti tevékenysége szempontjából a koronavírus-járvány különösen kedvezőtlen volt (például likviditási problémákat és bevételkiesést okozott). Az állami támogatás *közvetlen támogatás formájában* kerülhet odaítélésre a kérelmet előterjesztő vállalkozások számára, amelynek célja segíteni az azonnali működőtőke- és beruházási igények fedezését. A támogatást 2020. december 31-ig lehet odaítélni a Bizottság határozata értelmében.²⁴

- A Bizottság 2020. április 17-i határozatával fogadott el egy újabb, Magyarország által bejelentett, a koronavírus-járványra tekintettel bevezetendő gazdaságélénkítő programot. A 350 milliárd forintos költségvetésű intézkedés lehetővé teszi, hogy a koronavírus-járvány által érintett mikro-, kis- és középvállalkozás, továbbá nagyvállalatok állami támogatásban részesülhessenek *vissza nem térítendő támogatások, illetve kölcsönök és tőkebefektetési intézkedések formájában*, az uniós strukturális alapok (azaz a jelenlegi Operatív Programok) e célra történő felhasználásával. A támogatási programot a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontjára tekintettel hagyta jóvá.

- A harmadik magyar intézkedést a Bizottság szintén 2020. április 17-i határozatával hagyta jóvá az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján. A 31,5 milliárd forint költségvetésű program szerint a vállalkozások a kutató-fejlesztői munkakörben foglalkoztatott alkalmazottjaik után vehetnek *igénybe bértámogatást*. Az intézkedés – méretüktől függetlenül – minden vállalkozás számára elérhető, és elsősorban az intenzív kutatási és innovációs tevékenységet folytató vállalatokat célozza meg.

- A Bizottság 2020. április 28-án fogadta el az újabb támogatási intézkedést az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján (később módosításra került). A Bizottság közleménye szerint az 1,55 milliárd eurós program lehetővé teszi Magyarországnak számára, hogy állami garanciákat vállaljon a koronavíruskitörés által érintett vállalatoknak nyújtott kölcsönökhöz.²⁵ A Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) és a Magyar Fejlesztési Bank

²³ Lásd táblázatban: <https://tvi.kormany.hu/a-bizottsag-által-elfogadott-magyar-intezkedesek-listaja>, (2020. 08. 31.)

²⁴ <https://tvi.kormany.hu/az-europai-bizottsag-jovahagyta-az-atmeneti-kozlemany-alapjan-bejelentett-első-magyar-tamogatasi-programot>, (2020. 08. 31.)

²⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_828, (2020. 08. 31.)

(MFB) által végrehajtandó *kezességvállalási program* célja a vállalkozások likviditásának biztosítása a koronavírus-járvány teremtette gazdasági helyzetben.

Az intézkedés keretében a Garantiqa legfeljebb 5 milliárd, míg az MFB 5 és 15 milliárd forint közötti névértékű hitelekhez nyújthat kedvezményes, és ezáltal állami támogatást tartalmazó díjazású kezességet.²⁶ Az állami támogatás az új és már meglévő beruházási- és működőtőke-hitelekre igénybe vehető *állami garancia formájában* valósul meg. A program a mikro-, kis- és középvállalkozások (kkv-k) és nagyvállalatok számára egyaránt elérhető.

- A Bizottság 2020. április 29-én három, közel 900 millió eurós összköltségvetésű magyar támogatási intézkedést hagyott jóvá, amelyek a koronavírus-járvány gazdasági következményeinek enyhítésére irányultak. A Magyar Export-Import Bank Zrt. közvetítésével nyújtott támogatási programot az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján hagyták jóvá (többször is módosításra került). Az intézkedéssel kkv-k, közepes kapitalizációjú vállalkozások és nagyvállalkozások számára *nyújtható közvetlen állami támogatás, hitelgarancia (garanciafedezet kedvezményes díjjal) és kamattámogatás (kedvezményes hitelkamatlábak)*.²⁷

- A Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján 2020. május 7-én fogadta el az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) támogatási programját (június 23-án elfogadott határozattal módosításra került), amely alapján az AVHGA a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak enyhítése céljából kezességet nyújthat kis- és középvállalkozásoknak minősülő, elsősorban (de nem kizárólag) az agráriumhoz kötődő vállalkozások kereskedelmi banki hiteleihez. Az intézkedés célja, hogy az *állami garanciával* segítséget nyújtson ezeknek a társaságoknak azonnali működőtőkéjéhez és befektetési szükségleteikhez, és segítse őket tevékenységük fenntartásában a járvány által okozta krízishelyzetben. A program a Bizottság közleménye szerint legalább körülbelül 314 millió eurót (kb. 111 milliárd forintot) mobilizál, támogatja a magyar mezőgazdaságot és az élelmiszeripart, valamint a szélesebb körű mezőgazdasági és biogazdasági értékláncot.²⁸

- Május 19-én kapott jóváhagyást az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján az Agrárminisztérium közvetítésével nyújtandó 35 milliárd forint (kb. 99 millió euró) értékű program, amely a magyar agrár-élelmiszeripari, halászati, akvakultúra-, erdészeti és vadgazdálkodási (vadászati) ágazat támogatására irányul a koronavírus-járvány miatti

²⁶ <https://tvi.kormany.hu/a-bizottsag-elfogadta-a-garantiqa-es-az-mfb-kezessegvallalasi-programjat>, (2020. 08. 31.)

²⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_20_761, (2020. 08. 31.)

²⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_828, (2020. 08. 31.)

rendkívüli helyzetre tekintettel. A támogatást *vissza nem térítendő támogatások formájában* nyújtják, és méretétől függetlenül minden olyan cég jogosult a támogatásra, amely az említett ágazatok valamelyikében tevékenykedik. Az intézkedés célja, hogy likviditást biztosítson az érintett vállalkozásoknak, elősegítve ezáltal, hogy a járvány alatt és után is folytathassák tevékenységüket. A becslések szerint több mint 15 ezer cég részesülhet a támogatásból.²⁹

- Május 20-án kockázati tőketámogatási programot fogadott el a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján,³⁰ a módosítást 2020. június 19-én fogadta el. Az intézkedés a bejelentésben meghatározott tőkealapokon (például Hiventures Kockázati Tőkealap-kezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság, valamint egyes városok vállalkozásfejlesztési alapjai) keresztül nyújtott támogatás, továbbá egy új alap, a Krízis Alap létrehozása.³¹ Az intézkedés *tőkét és tőkéhez kapcsolódó kölcsönt (kölcsön vagy átváltható kölcsön) nyújt.*³² A program költségvetése 103 milliárd forintra (kb. 288,3 millió euró) növekedett. A becslések szerint 240-420 cég fog támogatásban részesülni a program módosításának eredményeként.

- Május 20-án egy másik állami támogatási intézkedést is jóváhagyott a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján. A Széchenyi hitelprogramokhoz kapcsolódó támogatás célja a kkv-k által felmerült pénzügyi költségek (*kamatok és kezelési díjak*) *egy részének fedezése* a megjelölt négy program keretében nyújtott kölcsönökkel kapcsolatban. Az intézkedés célja annak biztosítása, hogy a COVID-19 kitörése által érintett kkv-k elegendő likviditással rendelkezzenek azáltal, hogy kedvező feltételekkel biztosítják számukra a kölcsönöket. A 21 milliárd forint (kb. 60 millió euró) értékű támogatást hitelintézeteken keresztül közvetítik, akár hatezer kkv is részesülhet támogatásban.³³

- A Bizottság 2020. június 8-án hagyta jóvá az EUMSZ 107. cikk (3) b) pontja alapján a „Minisztériumok Ernyőprogramja” projektet, amely lehetővé tette a Belügyminisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint a Pénzügyminisztérium számára, hogy a fejezeti kezelésű előirányzatokról szóló miniszteri rendeletek alapján vissza nem térítendő támogatást nyújtsanak. Az intézkedés keretében a vállalkozások *közvetlen támogatásokat kaphatnak olyan beruházásokhoz, amelyek célja új munkalehetőségek megőrzése vagy megteremtése.* Az intézkedés kedvezményezettjei a mikro-, kis- és középvállalkozások („kkv-

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2020:187:FULL&from=HU>, (2020. 08. 31.)
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases/hungary_hu, (2020. 08. 31.)

³⁰ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202022/285940_2159111_40_2.pdf, (2020. 08. 31.)

³¹ Lásd még: <https://forbes.hu/uzlet/uj-befektetesi-alappal-es-ket-mentoprogrammal-segit-az-allam-a-startupoknak/>, (2020. 08. 31.)

³² https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202026/286306_2166312_25_2.pdf, (2020. 08. 31.)

³³ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202022/285961_2159078_37_2.pdf, (2020. 08. 31.)

k”), valamint a Magyarországon tevékenykedő nagyvállalatok. A magyar hatóságok becslése szerint körülbelül 500 vállalkozás részesülhet az intézkedésből.³⁴

- A Bizottság 2020. június 23-án fogadott el – az EUMSZ 107. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján – egy 50 milliárd forint (kb. 145 millió euró) értékű magyar programot, amellyel a magyar állam a nagyvállalatokat kívánja kompenzálni a koronavírus-járvány és az amiatt elrendelt korlátozó intézkedések következtében elszenvedett károkért. A program keretében a jogosult vállalkozások *kártérítés gyanánt közvetlen, vissza nem térítendő támogatást kaphatnak*. A kártérítés az érintett vállalatnak a támogatási időszak alatt elért működési eredménye és a koronavírus-járványt megelőző referencia-időszakban elért működési eredménye közötti különbség legfeljebb 100%-ára terjed ki. A támogatás valamennyi ágazat nagyvállalatai számára elérhető, kivéve az elsődleges mezőgazdasági ágazatban, valamint a halászati és akvakultúra-ágazatban működő vállalatokat. A becslések szerint 50-100 cég fog támogatásban részesülni.³⁵

- 2020. július 7-én hagyott jóvá a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján egy 8 milliárd forint (kb. 23,5 millió euró) értékű magyar *bértámogatási programot*, amellyel az állam a koronavírus-válság által térdre kényszerített légiközlekedési ágazatot kívánja megsegíteni. Az intézkedés révén *az ágazat szereplői mentesülnek (az alkalmazottak bruttó havi bérének 23%-áig) a munkáltatót terhelő szociális hozzájárulási adó, szakképzési hozzájárulás és rehabilitációs hozzájárulás megfizetésének kötelezettsége alól*. Az állami támogatásban a légi- és űrjárművek, valamint a kapcsolódó gépek gyártói és karbantartói, továbbá a légi személyfuvarozók részesülhetnek, amennyiben az üzleti tevékenységük 2020 áprilisában és májusában a koronavírus-járvány miatt jelentős mértékben visszaesett. A program célja, hogy a munkáltatói bérköltségek enyhítésével segítsen elkerülni az érintett ágazatok szereplőinek a személyzeti leépítéseket, és ezáltal biztosítani az alkalmazottak munkaviszonyának folytonosságát a szóban forgó időszakban.³⁶

- 2020. augusztus 10-én hagyott jóvá a Bizottság az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján egy 50 milliárd forint (kb. 143 millió euró) értékű támogatási programot, amely a *koronavírus-járvány szempontjából fontos termékekkel kapcsolatos kutatás-fejlesztéshez (K+F)*, valamint az ilyen termékek gyártásához *szükséges beruházások* állami támogatására irányul. Az állami támogatást tevékenységi ágazattól függetlenül minden olyan vállalkozás

³⁴ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202024/286274_2163013_32_2.pdf, (2020. 08. 31.)

³⁵ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases/hungary_hu, (2020. 08. 31.)

³⁶ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases/hungary_hu, (2020. 08. 31.)

igényelheti, amely be tud kapcsolódni az érintett termékek kutatás-fejlesztésébe és/vagy e termékek előállításába. A program célja a koronavírus elleni küzdelem szempontjából releváns termékek – köztük az oltóanyagok, a kórházi és orvostechnikai felszerelések, illetve a gyógyszerek – fejlesztésének és előállításának felgyorsítása, valamint az e termékek hatékony előállítását lehetővé tevő innovatív eljárások kidolgozása.³⁷

Összegzés

Az EU intézkedései mellett, és ellenére, a koronavírusra adott fő költségvetési válasz a tagállamok nemzeti költségvetéséből származik. A Bizottság által elfogadott rugalmas állami támogatási átmeneti keretszabályok (Közlemény) lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy gyors és hatékony lépéseket tegyenek a polgárok és a vállalkozások, különösen a kkv-k támogatása érdekében, akik gazdasági nehézségekkel szembesülnek a COVID-19 kitörése miatt. A Bizottság minden szükséges eljárási könnyítést megtett az állami támogatásokról szóló értesítés gyors bizottsági jóváhagyási folyamatának lehetővé tétele érdekében.

Magyarország augusztus elejéig, alig négy hónap alatt, számos, a Bizottság által jóváhagyott állami támogatási intézkedéssel segítette a bajba jutott magyar vállalkozásokat. Ezek hatékonysága még nem mérhető. Az intézkedések, egy kivételével, az EUMSZ 107. cikk (3) bekezdés b) pontja alapján lettek bejelentve és jóváhagyva.

A Közlemény által javasolt állami támogatási formák szinte mindegyike megtalálható a magyar intézkedések között (bértámogatás, feltőkésítési támogatás, hitelgarancia-nyújtás, kamattámogatás, garanciadíj-támogatás, vissza nem térítendő közvetlen támogatás működéshez és beruházáshoz, kártalanítás, kutatás-fejlesztési támogatás, kölcsönök, állami befektetések).

Felhasznált irodalom

- [1.]ANGELOVICS Bence: Beruházások állami támogatása, különös tekintettel a Samsung gyár gödi egységének támogatási ügyére. *Miskolci Jogtudó*, 2020/1.
- [2.]COGOI Márk (2016): *Az állami támogatások versenyjogi szabályozása az Európai Unióban*. Jogi Fórum publikáció, Debrecen, 2016. december. https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/cogoi_mark_az_allami_tamogatások_verenyjogi_szabalyozasa_az_euban%5bjogi_forum%5d.pdf, (2020. 08. 31.)
- [3.]HARGITAI Eszter (2003): *Állami támogatások Magyarországon az uniós versenypolitika tükrében*. PhD-dolgozat. Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest.

³⁷ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/jobs-and-economy-during-coronavirus-pandemic/state-aid-cases/hungary_hu, (2020. 08. 31.)

- [4.]NYIKOS Györgyi (2018): Az állami támogatási jog általános felépítése. In: NYIKOS Györgyi (szerk): *Állami támogatások*. Dialóg Campus, Budapest.
- [5.]PAPP Mónika: Hová tartunk? Az Európai Unió állami támogatási jogának modernizációja. *Állam- és Jogtudomány*, 2018/4. <https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018-04-Papp.pdf>, (2020. 08. 31.)
- [6.]STAVICZKY Péter (2018): A támogatások összeegyeztethetősége és az EUMSZ. egyéb rendelkezései. In: NYIKOS Györgyi (szerk): *Állami támogatások*. Dialóg Campus, Budapest.
- [7.]STAVICZKY Péter (2010): A pénzügyi és gazdasági válság leküzdése érdekében a pénzügyi ágazatra vonatkozó ideiglenes állami támogatási szabályok. *Állami Támogatások Joga*, 2010/2. http://www.atj.versenyjog.com/images/2010/2010_2.pdf, (2020. 08. 31.)

2020. augusztus